

Mogućnosti za obuku pravnika u Bosni i Hercegovini

Pripremili: Almir Tabaković, CEST FBIH, i Vanja Pavlović, CEST RS

Stručno usavršavanje sudija i tužilaca

Osnovna ideja stručnog usavršavanja sudija i tužilaca jeste da se ovoj ciljnoj grupi omogući kontinuirana obuka usmjerena kako na primjenu zakonskih propisa, tako i na praćenje izmjena istih, zatim na razvijanje sudijskih i tužilačkih vještina, te na upoznavanje s međunarodnim standardima i propisima Evropske unije. To određuje i sadržaj Programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine.

Kroz izbor tema, stručno usavršavanje sudija i tužilaca usmjereno je na:

- produblјivanje shvatanja uloga sudije i tužioca,
- ključne vještine i dobro poznavanje relevantnih procesnih pravila,
- nova zakonska rješenja,
- primjenu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava,
- osnaživanje vještina rukovođenja za predsjednike sudova i glavne tužioce.

Također, stručno usavršavanje daje mogućnost razmjene iskustava i ujednačavanja sudske prakse te kroz pojedine aktivnosti predstavlja forum za razmjenu mišljenja s predstavnicima pravničkih i nepravničkih profesija (javnih službi, policije, administrativnog osoblja u sudovima i tužilaštvima, psihologa, socijalnih radnika...).

Početna obuka lica koja se namjeravaju baviti ulogom sudije ili tužioca

Shodno pozitivnim zakonskim propisima, te Strategiji za početnu obuku i stručno usavršavanje za period 2012.-2015. godina, početnom obukom su obuhvaćene tri kategorije lica, i to: stručni saradnici i pripravnici zaposleni u sudovima i tužilaštvima, te novoimenovani sudije i tužioci.

Opšti cilj pružanja početne obuke ovim kategorijama lica jeste sticanje znanja i vještina neophodnih za efikasno vršenje sudijske, odnosno tužilačke funkcije, uključujući sticanje svestranih znanja kroz praćenje iskustava iz prakse, sagledavanje etičnosti profesije i uopšteno svih segmenata uloge i značaja odgovornosti koje su ovim licima povjerene u njihovom radu, te značaja profesija sudije i tužioca u društvu u cjelini. Kroz organizaciju početne obuke, u okviru opšteg cilja obuke, ostvaruju se i posebni ciljevi za svaku kategoriju učesnika ponaosob:

- obučavanje stručnih saradnika za posao koji trenutno rade u sudovima i tužilaštvima, te za posao budućih sudija i tužilaca,
- obučavanje lica koja su po prvi put imenovana na neku od pravosudnih funkcija za obavljanje poslova sudije ili tužioca,
- pripremanje pripravnika za polaganje Pravosudnog ispita.

Provođenjem stručnog usavršavanja sudija i tužilaca, te početnom obukom lica koja se namjeravaju baviti tom ulogom kroz proces sticanja znanja i razvijanja vještina, Centri doprinose izgradnji i jačanju efikasnog pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini.

Planirane aktivnosti CEST-a RS u periodu april – septembar 2015. godine

Od ukupno 95 planiranih aktivnosti (seminara, radionica, okruglih stolova, i sl.) u tekućoj godini, njih 80 se odnosi na stručno usavršavanje sudija i tužilaca. CEST RS planira realizovati 52 ovakve aktivnosti do kraja septembra 2015. godine. Neke od tih aktivnosti Centar će realizovati samostalno dok će određen broj njih realizovati kroz saradnju s relevantnim domaćim i međunarodnim partnerima. Ovdje ćemo pomenuti samo pojedine aktivnosti predviđene u narednih šest mjeseci za koje smatramo da će čitaocima biti posebno interesantne.

Naročito su interesantne i značajne aktivnosti koje se odnose na obuku na teme zaštite ljudskih prava i primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu EKLJP).

Tako će, u saradnji sa Savjetom Evrope i Centrom za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Mostaru 20. i 21. aprila 2015. godine biti održan seminar pod nazivom „Evropska socijalna povelja“, koja unapređuje zaštitu osnovnih socijalnih i ekonomskih prava država potpisnica, među kojima je i Bosna i Hercegovina, te predstavlja instrument komplementaran EKLJP-u. Cilj ove obuke jeste da se učesnici što bolje upoznaju s njenim odredbama, a u svrhu razvijanja kvalitetnije sudske prakse u oblastima porodičnog i radnog prava.

U saradnji s pomenutim partnerima, 2. i 3. septembra 2015. godine u Međugorju biće realizovan i seminar na temu „Kolizija propisa o ljudskim pravima“. Cilj seminara je da se razmotre one situacije u kojima postoji kolizija propisa o ljudskim pravima, naročito u slučaju dolaska u suprotnost odredaba Ustava BiH s odredbama EKLJP-a, koja je i sastavni dio tog Ustava, te da se pruži odgovor na pitanja da li odredbe Konvencije, u takvoj situaciji, imaju supremaciju nad odredbama Ustava BiH ili su one suprematorne samo u odnosu na domaće zakone.

U pogledu zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda građana veoma su značajni i tzv. antidiskriminacijski seminari, na čijoj organizaciji će Centar u narednih šest mjeseci saradivati s različitim međunarodnim partnerima. Tako će Centar u saradnji s Misijom OSCE-a u BiH 25. maja 2015. godine u Bijeljini organizovati seminar na temu primjene Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ br. 59/09) i međunarodnih standarda koji se odnose na diskriminaciju, dok će u saradnji s Fondacijom Heinrich Böll 18. i 19. maja 2015. godine u Banjaluci biti održan seminar na temu suzbijanja diskriminacije manjinskih grupa. Tokom organizacije pomenutih seminara Centar će saradivati i s Centrom za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH.

Misija OSCE-a u BiH će podržati i nekoliko seminara iz oblasti krivičnog prava – kao što su tri seminara na kojima će se govoriti o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje – od kojih će jedan biti održan u pomenutom roku (april-septembar 2015. godine), i to u Istočnom Sarajevu 2. aprila 2015. godine. Pomenuta misija će podržati i seminar na temu ratnih zločina zakazan u Trebinju 25. i 26. juna 2015. godine, te edukaciju edukatora na temu trgovine ljudima.

Neophodno je pomenuti i saradnju sa OPDAT-om u okviru Projekta za razvoj, pomoć i edukaciju u prekomorskim zemljama, koja će se nastaviti i u ovoj godini kroz zajedničku realizaciju 12 aktivnosti iz oblasti krivičnog prava, od kojih će 10 biti održano do kraja septembra 2015. godine.

U narednih šest mjeseci nastaviće se i specijalistička obuka iz oblasti tzv. maloljetničkog pravosuđa koja će po prvi put obuhvatiti i obuku sudija koji postupaju u prekršajnim predmetima, a shodno prošlogodišnjem početku primjene „novog“ Zakona o prekršajima Republike Srpske („Službeni glasnik RS br. 65/13“). U okviru pomenute specijalističke obuke 30. marta 2015. godine u Tesliću je održan seminar za sudije koji rade na krivičnom referatu pod nazivom „Djeca kao oštećeni (žrtve)

i svjedoci u krivičnom postupku“, 11. i 12. maja u Banjaluci će biti održan seminar „Prekršajni postupak i primjena Zakona o prekršajima u postupcima prema maloljetnicima“, dok će 1. juna 2015. godine, također u Banjaluci, biti održana i edukacija edukatora iz ove oblasti. Svi pomenuti seminari iz oblasti maloljetničkog pravosuđa podržani su od strane UNICEF-a.

Kada je riječ o građanskom pravu, očekuje se veliki interes učesnika za seminar pod nazivom „Sticanje prava svojine prema Zakonu o stvarnim pravima Republike Srpske“ („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 124/08 i 95/11), koji će se održati 29. juna 2015. godine u Banjaluci, imajući u vidu činjenicu da su primijećeni određeni problemi u primjeni ovog zakona, te da je određeni broj sudija izrazio nedoumicu kada je riječ o pojedinim njegovim odredbama.

Posebna pažnja će biti posvećena i edukaciji sudija privrednih sudova, pa će tako u saradnji sa CLDP-om (Program za razvoj privrednog prava) biti održani seminari na teme „Međunarodni stečaj“ (6. i 7. april 2015. godine) i „Alternativno rješavanje privrednih sporova“ (21. i 22. maj 2015. godine), dok će u samostalnoj organizaciji CEST-a RS 17. aprila 2015. godine biti održan seminar na temu funkcionisanja tržišta hartija od vrijednosti u RS, te zaštite interesa investitora. Svi pomenuti seminari iz oblasti privrednog prava biće održani u prostorijama CEST-a RS u Banjaluci.

Veoma je značajno naglasiti kako će posebna pažnja u narednom periodu biti posvećena ujednačavanju sudske prakse u krivičnoj i građanskoj oblasti, kroz realizaciju nekoliko okruglih stolova na kojima će se razmjenjivati mišljenja te usaglašavati različiti stavovi, kako na nivou Republike Srpske, tako i na nivou Bosne i Hercegovine.

Pored pomenutih aktivnosti, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj će realizovati i niz obuka iz oblasti krivičnog, građanskog, privrednog i prekršajnog prava, te obuka iz tzv. posebnih tema, a koje se odnose na edukaciju predsjednika sudova i glavnih tužilaca u pogledu upravljanju sudom/tužilaštvom, zatim na istupe u javnosti i u medijima, na profesionalnu etiku, i sl.

Također, nastaviće se s realizacijom aktivnosti iz oblasti početne obuke novoimenovanih sudija i tužilaca, stručnih saradnika i pripravnika u sudovima i tužilaštvima. Tako će, u okviru početne obuke za novoimenovane sudije i tužioce, od ukupno osam predviđenih seminara do kraja septembra 2015. godine biti održana četiri. Stručni saradnici će imati priliku da prisustvuju obradi Modula 3 i 4 prve godine obuke (krivična oblast, te izvršna i vanparnična oblast), dok će pripravnici biti pozvani da prisustvuju seminaru na temu izrade sudske odluke u građanskom postupku.

Realizacijom pomenutih aktivnosti u okviru stručnog usavršavanja i početne obuke CEST RS će doprinijeti jačanju pravosudnih kapaciteta, kako kroz bolju edukovanost sudija i tužilaca u primjeni materijalnih i procesnih zakona – što će se direktno odraziti na kvantitet i kvalitet njihovog rada – tako i kroz stvaranje kvalitetne baze za izbor budućih sudija i tužilaca.

Program stručnog usavršavanja i početne obuke Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj, kao i kalendar aktivnosti, dostupni su na internet stranici Centra www.rs.cest.gov.ba. Na istoj internet stranici mogu se pronaći svi materijali korišteni u dosadašnjim edukacijama, a koji nosiocima pravosudnih funkcija mogu biti od koristi u svakodnevnom radu.

Planirane aktivnosti CEST-a FBiH u periodu april – septembar 2015. godine

Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: CEST FBiH) intenzivno radi na pripremi i realizaciji edukativnih aktivnosti nosilaca pravosudnih funkcija iz Programa početne obuke i Programa stručnog usavršavanja za 2015. godinu. Prepoznajući nasto-

janja pravosudne zajednice da osigura vladavinu prava, efikasniju zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Centar je u programu za 2015. godinu značajnu pažnju posvetio realizaciji edukativnih aktivnosti iz oblasti zaštite ljudskih prava, primjene Evropske konvencije o ljudskim i evropskog prava uopšte. Vodeći se potrebama pravosudne zajednice tokom 2015. godine Centar nastoji realizirati 11 seminara i radionica na teme ljudskih prava i primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Tako su u prvom kvartalu tekuće godine u fokusu teme iz oblasti prava na imovinu i zaštitu imovine, diskriminacije u društvu, diskriminacije manjinskih grupa i njenog suzbijanja, te socijalnih prava u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i unapređenja standarda primjene i tumačenja Evropske socijalne povelje u radu redovnih sudova u Bosni i Hercegovini. Pregled realizacije navedenih edukativnih aktivnosti:

- Zaštita prava vlasništva iz člana 1 Protokola 1 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava u praksi Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava, Zenica, 09. mart 2015. godine;
- Evropska socijalna povelja, Mostar, 20. i 21. april 2015. godine;
- Antidiskriminacijsko pravo – suzbijanje diskriminacije manjinskih grupa, iskustva u BiH i iskustva iz regije, Sarajevo, 20. i 21. maj 2015. godine;

Seminari i kontinuirana obuka sudija i tužilaca iz oblasti ljudskih prava i Evropske konvencije biće realizirani uz saradnju i podršku ureda Vijeća Evrope u Sarajevu i Fondacije Heinrich Böll.

Pored navedenih aktivnosti iz domena krivične oblasti kontinuirane obuke, tokom prvog kvartala 2015. godine akcenat je prvenstveno na unapređenju standarda u krivičnom postupku i temama zakonitosti dokaza, uviđaja, tehnika izrade presude, prakse po pitanju krivične optužbe i principa „*ne bis in idem*“, te na izvršenju kazne zatvora i radu za opće dobro na slobodi u kontekstu Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Pregled realizacije navedenih edukativnih aktivnosti:

- Tehnike izrade presude u krivičnim predmetima, Teslić, 26. i 27. mart 2015. godine;
- Zakonitost dokaza, Sarajevo, 01. i 02. april 2015. godine;
- Pritvor, Sarajevo, 15. april 2015. godine;
- Uviđaj, Sarajevo, 20. i 21. april 2015. godine;
- Krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa u krivično-pravnoj teoriji i sudskoj praksi, Sarajevo, 13. april 2015. godine;
- Rasprava o pojedinim pitanjima iz sudske prakse iz krivične oblasti, Lukavac, 14. i 15. maj 2015. godine.

Jedna od novina u Programu početne obuke i Programu stručnog usavršavanja Centra svakako jeste i obuka stručnih saradnika/savjetnika Suda Bosne i Hercegovine i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. U nastojanju da pruži posebnu ciljanu obuku stručnih saradnika, pravnih savjetnika Ustavnog suda BiH i Suda BiH o adekvatnoj primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima na nacionalnom nivou, Centar je u saradnji s AIRE centrom iz Londona kroz realizaciju projekta „Jačanje kapaciteta pravosuđa u Bosni i Hercegovini za evropske integracije“ ponudio novi vid obuke navedenim stručnim saradnicima.

Programom početne obuke i stručnog usavršavanja za 2015. godinu Centra za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji realizujemo tri edukativne aktivnosti iz projekta „Jačanje kapaciteta pravosuđa u Bosni i Hercegovini za evropske integracije“, obuke stručnih saradnika/savjetnika Suda BiH i Ustavnog suda BiH.

U ovom periodu Centar realizira prvu edukativnu aktivnost za 2015. godinu, na temu: „Zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja shodno Evropskoj konvenciji za ljudska prava“, a zatim drugu aktivnost na temu: „Krivični postupak i pravo na pravično suđenje shodno Evropskoj konvenciji za ljudska prava“.

Realizacijom programa kontinuirane obuke sudija i tužilaca Centar nastoji imati inovativan pristup novim zahtjevima pravosudne zajednice, na način da se usvajanjem određenih novih zakona pristupi pripremi i realizaciji obuke nosilaca pravosudnih funkcija, i to izradom edukativnih materijala na nove teme i održavanjem seminara i radionica.

Centar tokom 2015. godine nastavlja s realizacijom Programa specijalističke obuke sudija i tužilaca prema Zakonu o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br. 7/14), koji odražava potrebe sudija i tužilaca za vještinama i znanjima neophodnim za implementaciju novog zakona iz oblasti maloljetničkog pravosuđa. Najviše pažnje posvećeno je temama vezanim za Konvenciju o pravima djeteta, međunarodnim standardima u zaštiti maloljetnika, psihologiji maloljetnika, načinu ispitivanja djece i maloljetnika, alternativnim mjerama i restorativnoj pravdi, kao i toku postupka prema maloljetnicima u skladu s novim zakonom. U okviru projekta „Pravda za djecu“ u saradnji s UNICEF-om i Udruženjem tužilaca Federacije BiH izrađen je edukativni materijal „Priručnik za obuku sudija i tužilaca prema Zakonu o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku“.

Realizacija Programa specijalističke obuke se nastavlja početkom godine seminarima koji će se održati 30. i 31. marta, te 11. i 12. maja 2015. godine.

Početkom primjene Zakona o nasljeđivanju u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 80/14), Centar je pristupio realizaciji programom predviđenih edukativnih aktivnosti iz vanparnične oblasti. Tako se u prvom kvartalu 2015. godine planira pet seminara na temu prezentiranja novih zakonskih rješenja iz novog zakona o nasljeđivanju, kao i njihove implikacije u praksi. Seminari će se održati tokom februara, marta i aprila u Sarajevu, Tuzli, Bihaću, Mostaru i Zenici.

Svakako, za više informacija o samom Programu početne obuke i Programu stručnog usavršavanja za 2015. godinu, terminima seminara i realizaciji istog posjetite internet stranicu Centra: <http://www.fbih.cest.gov.ba/>.

Edukacija o ljudskim pravima za pravnike

HELP je evropski program edukacije o ljudskim pravima za pravnike koji pruža podršku državama članicama Vijeća Evrope u primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima. Kroz program se u svih 47 država članica razvijaju sposobnosti sudija, advokata i tužilaca u pogledu primjene EKLJP-a.

Internet stranica programa HELP predstavlja platformu s resursima za učenje na daljinu i samostalno učenje o Evropskoj konvenciji i standardima u oblasti ljudskih prava. Resursi za učenje na daljinu su dostupni registrovanim učesnicima koji sudjeluju u pilot kursevima vođenim od strane domaćih mentora (u BiH u saradnji s Centrima za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH i RS). Također, razvijeni su i resursi za samostalno učenje dostupni svim korisnicima koji kreiraju korisnički račun na internet stranici <http://help.pp.coe.int/login>. Materijali za edukaciju o pojedinim članovima EKLJP-a i pojedinačnim ljudskim pravima dostupni su na različitim jezicima.

Za više informacija možete posjetiti internet stranicu HELP-a za BiH: <http://helpcoe.org/national-page/bosnia-herzegovina>.